

УДК 349.2:347.963+349.3:347.963(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.06.30>

ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЇХ ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Шлапко Т.В.,

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
<https://orcid.org/0000-0003-1619-3831>

Кисельова О.І.,

доктор юридичних наук, доцент, доцент
кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
<https://orcid.org/0000-0002-5625-0952>

Хлус М.Г.,

студентка IV курсу бакалаврату
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Шлапко Т.В., Кисельова О.І., Хлус М.Г.
Гарантії реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав працівників органів прокуратури як складова частина їх правового статусу.

У статті розглянуто механізми реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав працівників органів прокуратури. Авторами досліджено, що на працівників прокуратури розповсюджуються як загальні норми трудового законодавства (норми Кодексу законів про працю України), так і спеціальні, встановлені Законом України «Про прокуратуру», що підкреслює особливий правовий статус цих працівників.

Набуття працівниками прокуратури правового статусу як суб'єктів трудового права дає можливість реалізації їх конституційних прав та обов'язків. Зазначені елементи правового статусу працівників прокуратури варто розглядати у тісному зв'язку з трудовими правовідносинами, у яких беруть участь ці працівники. Авторами визначено, що складовою частиною правового статусу працівників органів прокуратури є гарантії реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав – це правові норми, що встановлюють способи та засоби, за допомогою яких забезпечуються права та свободи працівників прокуратури, їх захист та відновлення під час виконання службово-трудова функцій чи після виходу ними на пенсію.

У ході дослідження було виявлено, що важливу роль у вдосконаленні положень законодавства України у сфері трудових та соціально-забезпечувальних відносин з прокурорами відіграє ознайомлення із міжнародними нормативними актами (Висновок консультативної ради європейських прокурорів № 9 (2014) (Римська хартія), Висновок № 13 (2018) Консультативної ради європейських прокурорів), що регулюють питання трудових та соціальних гарантій для працівників прокуратури. Було досліджено проблемні аспекти та прогалини положень українського законодавства у сфері трудових та соціально-забезпечувальних правовідносин з прокурорами. Також авторами були напрацьовані шляхи їх усунення шляхом збереження існуючих і створення нових норм, які відповідають національним особливостям.

Ключові слова: органи прокуратури, трудові правовідносини, вдосконалення гарантій реалізації трудових прав працівників органів прокуратури, реалізація соціально-забезпечувальних прав органами прокуратури.

Shlapko T.V., Kyselova O.I., Khlus M.G.
Guarantees of exercise of labor and social rights of employees of prosecutor's offices as an integral part of their legal status.

The article considers the mechanisms of realization of labor and social rights of prosecutors. The authors investigated that prosecutors are

subject to both general labor legislation (norms of the Labor Code of Ukraine) and special ones established by the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office", which emphasizes the special legal status of these employees.

Acquisition of legal status by prosecutors as subjects of labor law allows them to exercise their constitutional rights and responsibilities. These elements of the legal status of prosecutors should be considered in close connection with the employment relationship and social rights in which these prosecutors are involved. The authors found that an integral part of the legal status of prosecutors are guarantees of labor and social rights - legal norms that establish ways and means of ensuring the rights and freedoms of prosecutors, their protection and restoration during office and retirement.

The study found that an important role in improving the legislation of Ukraine in the field of labor relations with prosecutors and their social rights are played by familiarity with international regulations (Conclusion of the Advisory Council of European Prosecutors № 9 (2014 (Rome Charter), Conclusion № 13 (2018) of the Advisory Council of European Prosecutors) which regulate labor and social guarantees for prosecutors. Problematic issues and gaps in the provisions of Ukrainian legislation in the field of labor and social security relations with prosecutors were investigated. The authors also developed ways to eliminate them by preserving existing and creating new norms that meet national characteristics. The importance of this study is that this system of government has a significant impact on the implementation of responsibilities for the protection of human rights and freedoms, the common interests of society and the state.

Key words: prosecutor's office, labor relations, improvement of guarantees of realization of labor rights of bodies of the prosecutor's office, realization of social security rights by bodies of the prosecutor's office.

Постановка проблеми. Прокуратура України становить собою єдину державну систему, що здійснює закріплені Конституцією України обов'язки по захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Тому особливого значення набуває дослідження гарантій реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав працівників органів прокуратури, оскільки теоретичні та практичні засади майже не були предметом самостійного дослідження науковців. Через те, що трудові правовідносини з працівниками органів прокуратури за своїм характером є особливими, то виникає необхідність детального дослідження гарантій реалізації їх трудових та соціально-забезпечу-

вальних прав де-юре і де-факто та проблем їх правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями щодо актуальних питань у сфері трудових правовідносин працівників органів прокуратури займалися такі науковці, як Авраменко О.І., Безкоровний Є.А., Іванова Г.С., Маловичко С.П., Севідова О.В. та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблемними питаннями у сфері трудових та соціально-забезпечувальних правовідносин працівників органів прокуратури є: неналагоджені механізми перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури, відсутність детального порядку вирішення трудових спорів працівників прокуратури та ефективних способів самозахисту прав, недосконалість правового регулювання і реального втілення питань, пов'язаних з робочим часом і часом відпочинку.

Мета статті. Метою даного дослідження є аналіз гарантій реалізації трудових прав працівників органів прокуратури України та напрацювання шляхів усунення прогалин у даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Існування інституту гарантій реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав працівників прокуратури є важливим, оскільки саме завдяки наявності таких правових норм реалізуються, охороняються та захищаються права, припиняється їх порушення, а також поновлюються права, що зазнали посягання. Найчастіше гарантії реалізації прав розглядаються комплексно з правовим статусом суб'єктів права.

Говорячи про правовий статус працівників органів прокуратури, варто зазначити про спеціальний вид їх правосуб'єктності. Так, особа може стати працівником прокуратури лише за умови відповідності певним критеріям, що встановлені Законом України «Про прокуратуру». Це, зокрема, такі вимоги: громадянство України, вища юридична освіта, неперебування особи в інших трудових правовідносинах та дотримання існуючих обмежень щодо сумісництва та суміщення посади з іншими видами діяльності, визначеними в антикорупційному законодавстві, невходження особи до складу будь-якої політичної партії, відсутність судимості й факту притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, наявність певного стажу, володіння державною мовою, невизнання особи судом обмежено дієздатною або недієздатною, відсутність захворювань, що перешкоджають виконанню обов'язків прокурора, а також характеристик, що обмежують зайняття посади прокурора відповідно до Закону України «Про очищення вла-

ди», добросовісність [1]. При цьому існують додаткові ознаки трудової правосуб'єктності для прокурорів військових прокуратур, прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та Генерального прокурора України.

Працівники органів прокуратури мають деякі додаткові гарантії реалізації трудових прав, що пов'язано насамперед з наявністю ризиків під час проходження служби, підвищеними вимогами як до працівників тощо.

Як зазначає Г. С. Іванова, гарантії правового забезпечення працівників прокуратури можна класифікувати так:

1) загальні гарантії, тобто система економічних, політичних, духовних та інших відносин, умов, факторів, що декларуються Основним Законом – Конституцією України;

2) спеціальні гарантії, які закріплені у відповідних нормативно-правових актах (як правило, законах), що регулюють діяльність органів прокуратури [2, с. 71].

По-перше, варто згадати про матеріальні гарантії, що належать до числа спеціальних і закріплені Законом «Про прокуратуру». Це, зокрема, право на заробітну плату, на пенсійне забезпечення, на відпустку, на матеріально-побутове забезпечення, на соціальний захист. Розглянемо ці гарантії більш детально.

Виплата заробітної плати для прокурорів регулюється виключно Законом «Про прокуратуру». За ч. 2 ст. 81 закону заробітна плата прокурора складається з посадового окладу, премій та надбавок за:

1) вислугу років;

2) виконання обов'язків на адміністративній посаді та інших виплат, передбачених законодавством [1].

Варто зазначити, що розмір посадового окладу, премій та надбавок також чітко встановлено цим Законом. Наприклад, посадовий оклад прокурора окружної прокуратури з 1 січня 2022 року становить 25 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року. Станом на сьогодні це 62025 грн.

Щодо щорічної основної оплачуваної відпустки, то прокурорам вона надається у розмірі 30 днів (у той час, як за загальним правилом для всіх працівників - не менше 24 днів). Також законом передбачені і додаткові відпустки для прокурорів.

Соціально-забезпечувальні права працівників закріплено на конституційному рівні і працівники прокуратури не є винятком. Так, ст. 46 КУ передбачає, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин,

а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. [3]

Прокурори мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку за наявності на день звернення вислуги років не менше 25 років, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 15 років, при цьому розмір пенсії - 60 відсотків від суми місячної (чинної) заробітної плати [1].

На нашу думку, така соціальна гарантія має важливе мотивувальне значення, адже забезпечує працівникам прокуратури можливість не працювати і отримувати гідну пенсію.

По-друге, важливу роль для належної праці та реалізації службово-трудова повноважень відіграють заходи стимулювання, морального заохочення. Виділяють такі ознаки, які найбільш повно характеризують правові стимули [4, с. 305]:

1) спрямованість на забезпечення сприятливих умов для здійснення власних інтересів працівника шляхом законодавчо визначеного наміру надання йому цінностей, а іноді й скасування або зменшення міри надання таких цінностей чи благ за певних умов;

2) розширення обсягу можливостей, оскільки формами їх прояву є суб'єктивні права, законні інтереси, пільги, заохочення, рекомендації;

3) вираження позитивної правової мотивації;

4) правові стимули уособлюють прагнення до підвищення позитивної активності;

5) правові стимули встановлюються для упорядкування суспільних відносин.

Так, для прокурорів може визначатися таке заохочення, як оголошення подяки (відповідно до ч. 7 Розділу XI Положення про організацію кадрової роботи в органах прокуратури України) [5]. До державних службовців органів прокуратури за бездоганну та ефективну державну службу застосовуються заохочення, передбачені ст. 53 Закону України «Про державну службу»:

1) оголошення подяки;

2) нагородження грамотою, почесною грамотою, іншими відомчими відзнаками державного органу;

3) дострокове присвоєння рангу в порядку, визначеному цим Законом;

4) представлення до нагородження урядовими відзнаками та відзначення урядовою нагородою (вітальний лист, подяка, почесна грамота);

5) представлення до відзначення державними нагородами [6].

Таким чином, В. О. Краєвська зазначає, що встановлення ряду правових гарантій двояко відображається на службово-трудої діяльності працівників прокуратури: по-перше, саме завдяки встановленню таких гарантій уможливується здійснення на високому рівні поставлених завдань і функцій самими працівниками; по-друге, ефективне виконання останніх сприяє адекватній оцінці роботи прокуратури з боку громадськості, а саме високі показники в роботі – позитивна оцінка [4, с.305]:

Важливою гарантією для реалізації покладених на працівників прокуратури завдань є забезпечення їх особистої безпеки. Так, для забезпечення безпеки працівників органів прокуратури та їх близьких родичів, недоторканності житла, а також збереження їх майна з урахуванням конкретних обставин можуть застосовуватися такі заходи, як особиста охорона, охорона житла і майна; видача зброї, засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку; тимчасове розміщення у місцях, що забезпечують безпеку; переведення на іншу роботу, направлення на навчання, заміна документів, зміна зовнішності, персональних та/або біометричних даних, переселення в інше місце проживання тощо [7].

Також до числа спеціальних гарантій реалізації трудових прав працівників органів прокуратури варто віднести захисно-процесуальні гарантії, що стосуються особливого порядку оскарження накладених дисциплінарних стягнень. Відповідно до ст. 222 Кодексу законів про працю України особливості розгляду трудових спорів прокурорсько-слідчих працівників встановлюються законодавством [8]. Згідно зі ст. 50 Закону України «Про прокуратуру» прокурор може оскаржити рішення, прийняте за результатами дисциплінарного провадження, до адміністративного суду або до Вищої ради правосуддя протягом одного місяця з дня вручення йому чи отримання ним поштою копії рішення [1].

Хоча система гарантій реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав працівників прокуратури України є досить розвиненими, однак досі не вирішеними є такі нагальні питання. Найпершою проблемою, на яку варто звернути увагу, є питання перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури. Так, із прийняттям Кабінетом Міністрів Постанови «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури» від 30 серпня 2017 р. № 657 розмір заробітної плати за посадами, які обіймали працівники прокуратури до виходу на пенсію, підвищився, внаслідок чого виникають підстави для перерахунку їх пенсій.

Частина 20 ст. 86 Закону «Про прокурату-

ру» містить норму, відповідно до якої «умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України» [1], проте це положення визнане таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду № 7-р(II)/2019 від 13.12.2019 р. Так, відповідно до цього Рішення ч. 20 ст. 86 Закону підлягає застосуванню в первинній редакції: «Призначені працівникам прокуратури пенсії перераховуються у зв'язку з підвищенням заробітної плати прокурорським працівникам на рівні умов та складових заробітної плати відповідних категорій працівників, які проходять службу в органах і установах прокуратури на момент виникнення права на перерахунок. Перерахунок призначених пенсій проводиться з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув право на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців. Пенсія працюючим пенсіонерам перераховується також у зв'язку з призначенням на вищу посаду, збільшенням вислуги років, присвоєнням почесного звання або наукового ступеня та збільшенням розміру складових його заробітної плати в порядку, передбаченому частинами другою, третьою та четвертою цієї статті, при звільненні з роботи або за кожні два відпрацьовані роки» [9]. Натомість Закон так і не зазнав змін, незважаючи на Рішення Конституційного Суду.

Також варто зазначити, що органи Пенсійного фонду України часто відмовляють у перерахунку пенсій, а тому пенсіонери прокуратури змушені звертатися до суду за захистом своїх прав. Але і судова практика з цього питання не є сталою, прийняте рішення часто залежить від суду та судді. Як зазначає Є. Безкровний, районні суди міста Києва задовольняють позови пенсіонерів-прокурорів про перерахунок пенсії, а Київський апеляційний адміністративний суд залишає такі рішення без змін, керуючись вимогами ст.ст. 22 і 58 Конституції України (ухвали Київського апеляційного адміністративного суду від 3 квітня 2017 року у справі № 754/15680/16-а, від 5 квітня 2017 року у справі № 755/16399/16-а, від 10 квітня 2017 року у справі № 369/9770/16-а) [10, с. 14].

Наступним проблемним питанням у сфері трудових правовідносин працівників органів прокуратури є їх робочий час і час відпочинку. Закон України «Про прокуратуру» не містить чіткого нормативного регулювання робочого часу працівників прокуратури, що є правовою колізією. Логічним було б закріплення норми, що визначила б поняття робочого часу праців-

ників прокуратури, а також загальні положення з цього питання.

Тому актуальним є внесення змін до чинного Закону України «Про прокуратуру» щодо робочого часу прокурорських працівників. Зокрема, шляхом установлення в розділі соціального й матеріально-побутового забезпечення прокурорів та інших працівників органів прокуратури статті «Робочий час працівників прокуратури», в якій визначити, що таке робочий час, період робочого часу для працівників прокуратури, поняття ненормованого робочого часу, гарантії під час реалізації робочого часу працівниками прокуратури тощо [11, с. 216].

Щодо створення належних умов праці, то потреба у розв'язанні проблеми нормування робочого часу працівників правоохоронних органів, а також компенсації понаднормової роботи у вигляді додаткової відпустки чи грошової компенсації, бо на практиці посадовцям державних, правоохоронних органів, судові та інші посадові особи при виконанні своїх посадових обов'язків залишаються на роботі поза робочим часом, що фактично свідчить про ненормований характер їх роботи, який згідно з чинним законодавством має компенсуватися щорічною додатковою відпусткою до семи календарних днів.

Щодо часу відпочинку, то працівники прокуратури мають право на додаткову відпустку, проте на практиці надання додаткових щорічних відпусток - неналагоджений процес, а тому робота працівників прокуратури України, що відбувається поза нормою, залишається безоплатною. З цього слід зробити висновок про необхідність посилення контролю за виконанням державними органами обов'язку надавати додаткові відпустки працівникам, працюючим поза нормою.

Ще однією проблемою є те, що спеціальне законодавство не містить детального порядку вирішення трудових спорів працівників прокуратури. На рівні спеціальних норм визначено лише окремі особливості оскарження дисциплінарних стягнень, а також особливості розгляду індивідуальних трудових спорів у разі звільнення, яке знову ж таки застосовується в порядку дисциплінарного стягнення. Також варто констатувати, що чинними правовими нормами визначено досить обмежений перелік прав, які прокурор може відстояти у судовому порядку, що, безперечно, необхідно розширити та врегулювати на законодавчому рівні.

Для вдосконалення положень національного законодавства, що регулює трудові та соціально-забезпечувальні правовідносини з прокурорами, важливу роль відіграє ознайомлення із зарубіжним досвідом.

Варто зазначити, що регулюванням питань трудових та соціальних гарантій для праців-

ників прокуратури держави досить часто займаються спільно. Прикладом є Європейські норми та принципи щодо прокурорів (Римська хартія). Так, відповідно до п. 75-76, державам варто вживати заходів для забезпечення того, щоб обвинувачі мали належні умови служби в таких питаннях, як винагорода, житло, пенсія, які спільномірні з їхньою визначною роллю, а також пенсійний вік. Бонуси, там де вони існують, повинні відповідати об'єктивним і прозорим критеріям [12].

Ще одним прикладом є п. 29 Висновку № 13 Консультативної ради європейських прокурорів: «прокурорам слід гарантувати заробітну плату, еквівалентну з платою суддям, включаючи належну винагороду, забезпечення їхньої матеріальної незалежності та їхнього захисту, а також членів їхніх сімей. Такий захист має охоплювати правовий і фізичний захист їхнього життя, здоров'я і майна, а також честь і репутацію, запобігати будь-якому насильству, нападам або тиску, а також передбачати відповідне державне страхування» [13].

Тож аналіз європейського законодавства та стандартів дає можливість для виявлення ефективних правових норм, які можна імплементувати до українського законодавства.

Висновки. Як підсумок нашого дослідження, можна стверджувати, що для удосконалення гарантій реалізації трудових та соціально-забезпечувальних прав працівників органів прокуратури варто звернути увагу на таке:

- налагодити процес перерахунку пенсій для працівників прокуратури на законодавчому рівні. Оскільки на практиці Пенсійний фонд України неправомірно відмовляє працівникам прокуратури у перерахунку пенсії за вислугу років у зв'язку із підвищенням заробітної плати;
- оновити законодавчу базу, що регулює службово-трудова відносини з працівниками прокуратури, шляхом створення норм, що чітко регламентуватимуть правовий статус цієї категорії працівників і навіть судова практика з цього питання не є сталою;
- створити гідні умови праці, насамперед шляхом надання додаткового часу відпочинку відповідно до кількості відпрацьованого часу понад норму;
- передбачити нові способи самозахисту трудових прав працівників прокуратури при їх порушенні (наприклад, у разі переведення на іншу роботу без згоди працівника – невихід на роботу; у разі залучення вагітних жінок або жінок, що мають дітей віком до 3 років, до нічних, надурочних робіт і робіт у вихідні дні – відмова від виконання обов'язків тощо).

Також особливу увагу при удосконаленні законодавства у сфері трудових та соціаль-

но-забезпечувальних прав працівників органів прокуратури слід звертати на рекомендації європейського співтовариства, що закликають встановлювати гідні соціальні гарантії для такої категорії працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 27.11.2022).
2. Іванова Г.С. Соціально-правове забезпечення та гарантії діяльності працівників прокуратури в умовах реформування органів прокуратури України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1. С. 70–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2015_1_12.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.11.2022)
4. Краєвська В.О. Сутність та особливості трудових правовідносин, що виникають у зв'язку зі вступом особи на державну службу до прокуратури України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. № 27. 301–307. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/app_2013_27_42.pdf.
5. Про затвердження Положення про організацію кадрової роботи в органах прокуратури України: Наказ Генерального Прокурора від 10.02.2022 р. № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0025905-22#top> (дата звернення: 27.11.2022).
6. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#top> (дата звернення: 27.11.2022).
7. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#top> (дата звернення: 27.11.2022).
8. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/conv#n188> (дата звернення: 28.11.2022).
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Данилюка Степана Івановича та Литвиненка Олексія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини двадцятої статті 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. Справа № 3-209/2018(2413/18, 2807/19). 13 грудня 2019 року № 7-р(II)/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va07p710-19#n36>.
10. Безкровний Є.А. Реалізація прокурором права на пенсійне забезпечення. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. С. 8–16. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/10-2016/01/bezkrovnyj.pdf>.
11. Авраменко О.І. Проблеми правового регулювання робочого часу працівників прокуратури. Актуальні проблеми юридичних наук. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 4. Том 2. 2018. С. 215–219. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/4/tom_2/44.pdf.
12. Європейські норми та принципи щодо прокурорів (Римська хартія): Висновок консультативної ради європейських прокурорів № 9 (2014) від 17 грудня 2014. Strasbourg, 2014 / Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/168074738b%C2%A0> (дата звернення: 21.04.2022).
13. Незалежність, підзвітність та етика прокурорів: Висновок Консультативної ради європейських прокурорів № 13 (2018) від 23 листопада 2018 року. Strasbourg, 2018 / Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-ukr/1680939322>.